

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbija vsak četrtlet in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četr leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za drugo izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hudi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Deležniki „Kotliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnina. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo Koroška cesta št. 5, vnaprejem naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrtice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Nezaprto reklamacije so poštne proste.

Slovenska kmečka zmaga.

Gornja Radgona, 22. avgusta.

Danes se sliši na mnogih krajih pokanje topičev. Vse kar čuti narodno-kmečko, je razveseljeno. Okrajni zastop je po 17 letih zopet naš. Z vstrajnim delom smo si ga priborili. Občino za občino smo morali naskočiti in jo vzeti nasprotnikom. Jeden uspeh slavimo danes, ko smo zopet postali gospodarji v okrajnem zastopu. Greni nam jo le britka novica, da je Gornja Radgona postala trg vkljub prizadevanja naših poslancev. Toda tudi vsled tega ne obupamo, ampak vravnali bomo nadaljneokrajno politiko po tem Hejstvu. Navajeni smo borbe in dela, za to zremo z zaupanjem tudi v bodočnost. Zahvala za zmago gre našim vrlim županom in volilnim možem, ki so nas v boju vodili in neustrašeno podpirali, ki so stali na dan volitve trdno kakor skala ob narodno-kmečki strani. Zahvala tudi vsem možem, ki so nas v boju vodili in neustrašeno podpirali, zlasti narodno zopet probujenemu Sv. Juriju ob Ščavnici.

V skupini kmečkih občin smo zmagali z 29 proti 19 glasovom. Izvoljeni so: Josip Veberič, župan v Boračevi, Martin Križan, župan na Ščavnici, Anton Trstenjak, župan v Ivanjcih, Jakob Nemeč, župan v Okoslavcih, Anton Divjak, župan v Radenci, Franc Nuk, župan v Trbegovcih, Matija Kavčič, župan v Starešineh, Alojz Trstenjak, župan v Grabonošu, Fr. Šlekovec, župan v Kraljevcih, Jakob Kolar, župan v Kapeli, Franc Kegl, župan v Murščaku, Ivan Kunc, župnik pri Sv. Juriju, Jakob Zemljčič, posestnik v Radenci, Janko Pelc, posestnik v Poličkem vrhu, Josip Škerlec, posestnik v Gornji Radgoni, Al. Replič, posestnik v Galuškaku.

Tudi v veleposestvu bi bila zmaga lahko naša, toda polnoštevilo so prišli na volišče le narodni veleposestniki iz Sv. Jurija. Izvoljeni so: Franc Vračko v Orehovecih, Adolf Zorzini, Gornja Radgona, Oton Zorzini, Gornja Radgona, Johan Kurbos, gostilničar, Gornja Radgona, Klotar Bouvier, fabrikant, Gornja Radgona, Alojz Koller, posestnik na Moti, Franc Vinkler, mešan v Radgoni, Anton Fekonja, zidar v Radgoni, Vincenc Steinbrenner, grajščinski oskrbnik v Negovi, Alojz Kreft, posestnik v Očeslavcih.

Kot veliki obrtniki vstopijo v okrajni zastop: Radenska Slatina, Boračevska Slatina, radgonska

mestna opekarna in Franc Zangl, mesar v Gornji Radgoni.

Z delom za kmečko ljudstvo si bo novi okrajni zastop gotovo pridobil priznanja hvalovlj med prebivalstvom, da mu tudi v prihodnje ostane zmaga gotova.

Slava vsem, ki so pripomogli h takratni zmagi. Živel narodni okrajni zastop gornjeradgonski!

Poslanci Slov. kmečke zveze.

Shod v Št. Juriju ob južni železnici.

V nedeljo 25. avgusta je imela naša Slovenska kmečka zveza že dolgo zaželjeni javni shod v Št. Juriju ob juž. žel. Zbralo se je okoli 200 vrlih sentjurskih možev in fantov. Prihitali so k nam trije govorniki, dva državna poslance S. K. Z. dr. Benkovič in Pišek, in podpredsednik S. K. Z. Mlakar. G. Mlakar otvori shod in odda besedo dr. Benkoviču, ki, burno pozdravljen, prinaša pozdrave od poslancev S. K. Z. in Slovenskega kluba sploh. Omenja, da ima S. K. Z. pravico zborovati na celem Spodnjem Štajerskem, torej ni nobena hujskarija, če S. K. Z. zboruje tudi v Št. Juriju ob juž. žel., če tudi nima v tem okraju še našega poslanca.

Potem govori o vzroku, zakaj se je S. K. Z. ustanovila. Ožigosa prejšnji gnili mir, ker se je v tem času za ljudstvo jako malo storilo in ker se je pod to slogo širil gnili liberalizem, proti kateremu se bo S. K. Z. zmiraj z vsemi močmi, toda s poštenimi sredstvi bojevala, naj si nastopa ta liberalizem v obliki Narodne stranke, ali v kateri drugi obliki. Nadalje omenja, da je S. K. Z. tudi narodna, mogoče še bolj kakor liberalna Narodna stranka. Potem govori o potrebi združitve kmetov, ki je pri nas mogoča le v S. K. Z. Poroča o veliki kmečki ali agrarni zvezi vseh kmečkih poslancev v državnem zboru. Naznanja, da so k tej zvezi, ki šteje okrog 270 poslancev, torej več kakor polovico vseh poslancev, pristopili tudi vsi poslanci Slovenskega kluba. Na to veliko kmečko zvezo so bo morala vlada z naprejem ozirati pri sklepanju postav in zdaj je upanje, da se bo dalo kaj storiti za kmeta.

Razloži vzroke, zakaj sta se ustanovila Slovenski klub in Jugoslovanski klub, zakaj naši poslanci ne marajo iti z liberalnimi poslanci v eden klub. Nadalje še omenja potrebo jugoslovanskega ministra, o

uradništvu, o nagodbi z Ogrsko, in melioracijskem zakladu. S tem je končal svoj govor. Burni živio-klici so pokazali, da je njegov govor napravil velik utis na zborovalce.

Nato je povzel besedo državni poslanec Pišek, ki, zopet burno pozdravljen, govori jako poljudno in prikupljivo o samopomoči kmeta v združitvi, o krivični cenitvi posestva in omenja, da je že stavlil v državnem zboru predlog, da se ta krivica odpravi, in da hoče to tudi doseči; nazadnje govori tudi o zavarovanju za starost in onemoglost. Navdušeni živio-klici so pričali, da je govoril vsem iz srca. Njegov govor je žel priznanje celo od pristašev Narodne stranke.

Za njim govori podpredsednik S. K. Z. g. Mlakar navdušeno o namenu S. K. Z. in o združitvi kmetov v Kmečki zvezi. Pravi, da se bo S. K. Z. potegovala za razbremenitev kmečkih posestev in da naj se odpravi zemljiški davek in se naj upelje dohodninski davek. Govori tudi o ljudskih šolah, o carini, in drugim. Nazadnje pa vabi vse kmete, da se naj združijo v Slovenski kmečki zvezi. Viharni živio-klici.

Nato se izvoli krajni odbor S. K. Z., sami vrli kmetje.

Sprejete so bile sledeče resolucije:

Javni ljudski shod S. K. Z. v Št. Juriju ob juž. žel. dne 25. avgusta:

a) odobrava postopanje svojih poslancev v državnem zboru, njih vstop v Slov. klub in jim izreka popolno zaupanje;

b) obsoja ločitev dr. Ploja od poslancev S. K. Zveze;

c) zahteva, da se vsekakor prepreči otvoritev meje za uvoz živine ali klanega mesa iz Srbije ali Balkana sploh;

d) zahteva, da se čim preje otvori kmetijska šola za Spodnji Štajer.

Proti resolucijam je glasovalo samo 6 pristašev Narodne stranke. Ko se še podpredsednik shoda toplo zahvali za njihov trud in poučljive govore, zaključijo predsednik ta sijajni, blizu poltretjo uro trajajoči shod.

Shod bi se bil vršil prav mirno, ko bi ne bili prišli tudi nepoklicani pristaši liberalne Narodne stranke na shod. Med njimi se je najbolj odlikoval celjski zdravnik dr. Serneč, ki je s svojimi nerodnimi medklici motil dr. Benkoviča in Pišeka med govorom.

Podlistek.

Mojster Mihael.

Poslovenil F. F.

(Dalje.)

II.

Deset let pozneje, drugi sveti velikonočni dan leta 1772. je bilo. Raz zvonika staročastitljive cerkve Sv. Petra v Solnogradu so vabili zvonovi k popoldanski službi božji.

To je tista znamenita cerkev zgodovinskih spomenikov tako bogatega mesta ob Salici, v kateri se nahaja v desni postranski ladiji grob sv. Ruperta, tega navdušenega apostola krščanstva in ustanovitelja sedanjega Solnograda, kateri veliki svetnik je ustanovil tudi leta 582. samostan istega imena.

Proti temu kraju miru je korakal tistega lepega popoldneva mož, katerega mračno obličje je, dasiravno je nosil novo obleko, jasno kazalo, da velikonočno veselje ni našlo pota v njegovo srce. Kakor mu njegova nedeljska obleka navidez ni bila po volji in bi raje tičal v svoji zamazani delavni suknji, tako mu še tudi marsikaj drugega, kakor je kazal, ni bilo po volji.

In ni sijala udanost iz njegovega lica, kakor je to bilo pri drugih obiskovalcih tega svetega mesta; njegove ustnice niso molile pobožne molitve, razkave roke se niso hotele skleniti, ko je obstal pred preprostim grobom, ki je bil pač cilj njegovega pota; on se je marveč jezil nad usodo, da se je tako neusmiljeno igrala z njim.

Zakaj je morala ravno njegova žena, njegova pridna Katarina ali prav Katarina, ki je peljala tako dobro njegovo gospodarstvo, ki je prenašala tako potrpežljivo njegove sitnosti, ki je njegovega sinčka

fako skrbno vzgojila, in vedno vse tako dobro opravila, pod zemljo v najboljših letih?

Pri teh bridkih mislih je segel mojster Vendelin s svojo razkavo roko v razkuštrane lase, kajti naš kolar je bil, ki je stal ob grobu svoje žene, ki jo je izgubil pred letom in dnevom.

In z izgubo zveste tovarišice ga je hotela zapustiti tudi sreča za vedno. Kajti komaj jeb ila pokopana žena pri Sv. Petru, ko je začel njegov zaslužek vedno bolj in bolj pojemati.

Vendelin se je preselil že prej v mesto Solnograd, in to najbrž ni bilo dobro; zunaj je bil ob cesti edini kolar, dočeta jih je bilo tukaj več njegovega rokodelstva in se je tako zaslužek delil.

Tudi je manjkalo v hiši miru in zadovoljnosti, ki je z materjo Katarino izginila iz hiše. Kratkotamo, manjkala je pobožna, pridna gospodinja in slišalo se je skoraj samo kreganje mojstra Vendelina, tako da se je moral Ksaver, ki je na žalost očetovo kazal malo veselja do kolarstva, s svojimi gosli ali kako knjigo skriti v najzadnji kot na podstrešju, dokler se ni očetova jeza polegla.

Če pa ga je dobil mojster Vendelin pri knjigi ali z gosli v rokah, potem je gromelo kakor nevilniha v gorovju. Potem je zmerjal fanta lenuha in ničvredneža in mu je dal poskusiti pogosto ne preveč nežno svojo roko; pri takih prilikah se je tudi jezil Vendelin nad ranjko materjo, ki je kazala pogosto Ksavru svoje veselje, če je napredaval v goslanju in učenju.

Tudi sedaj pri grobu dobre žene Katre se je hudoval nad njo, da je mladiča podpirala v njegovih neumnostih, in je sedaj kriva, da tudi iz njega noče postati pošten kolar.

Toda ko je začel dajati svoji nevolji vedno glasnejše duška, je občutil roko na svoji rami.

Glej ga no, Vendelin, vdarilo mu je ob jednom na uho, si tudi danes prišel k večernicam, da slišiš

muziciranje? Da, to je nekaj, kar se ne sliši vsak dan!

Nagovorjeni je neprijazno odbil roko ter dejal, med tem ko se je mrmraje obrnil v stran:

Ti si — Evstah, in čeravno je bil Evstah Leberl nekoč njegov najboljši součenec, ga vendar ni mogel več trpeti, odkar je izkopal njegovi ženi, pridni Katri, grob, in na njeno preprosto raket nametal prsti, da je ne vidi nikdar več — nikdar več!, kakor je zaklical Vendelin zopet bolestno, kajti on je spadal k tistim, ki nimajo nikakega upanja na oni svet, in od tod je izvirala tudi njegova nevolja, njegova nikdar izčrpana jeza, njegova vedno večja nezadovoljnost in obup!

Toda Evstah, ki je imel dobro, pobožno srce, je dejal: Katarina, Tvoja dobra žena, je gotovo v nebesih, katere si je ob tvoji strani, ti sitnež, do dobra zaslužila, in ona bo prosila Boga, da se poboljšaš, da ne boš s svojim dečkom ravnal preveč trdo in nepravilno.

Tečaj je vzkipek Vendelin. Kaj — Ksavra? Ničvreden dečko me vedno draži.

Evstah je zmajal s svojo sivo glavo. Temu ni tako, Vendelin, je dejal, pametna glavicica tvojega sinčka, njegovo dobro, čisto srce je v celi šoli znano.

Evstah Leberl je bil namreč njegov krstni oče, zato ga je po pravici zagovarjal, ga imel jako rad in obžaloval, da ga ni bilo danes ob očetovi strani.

Jako rad bi šel Ksaver zraven na materin grob, toda oče je bil ravno zopet zelo hud na njega ter ga zaklenil v sobo.

To še Ksavru ne bi bilo prehudo, če mu ne bi oče zaklenil tudi knjig in goslij, na katerih je visel dečko z vsem srcem.

In to je bilo ravno, kar je pripravilo očeta čisto iz sebe, da njegov edinec Ksaver ni hotel po-

Ne samo, da jih je od dr. Benkovića slišal toliko, da si bo menda za zmiraj zapomnil, kedaj je v Sentjurju dr. Benkovića slišal, je še vrh tega s svojimi medklici pokazal, da se v parlamentarnem življenju, kakor se je dr. Benkovič sam izrazil, toliko spozna, kakor zajec na boben, kar je pri zborovalcih vzbudilo velikanski smeh in veselost. Manjkati seveda tudi ni smelo urednika „Narodnega Lista“ Spindlerja in učiteljev Kvedra in Culeka; tudi dr. Brenčič je pridno ščitil dr. Serneca. Svoje medklice bi lahko za sebe prihranili tudi župan Urleb, Osej ml., Verbič ml., Čretnik (mizar) in oba Zupanca po domače Dobraje. Prišlo je tudi do burnih prizorov po zaslugi dr. Serneca, tako da so naši kmetje parkrat hoteli dr. Serneca in njegove pristaše postaviti pod kap.

Tudi tržka požarna bramba je hotela napraviti zmešnjavo med zborovalci, ker je med zborovanjem z trobentanjem naznanjala ogenj, katerega v resnici ni bilo. Naši se seveda niso dali premotiti od te nakane liberalcev.

Na tem shodu se je pokazalo, kakšni so pristaši liberalne Narodne stranke in s tem so pri nas zgubili še ta ugled, kolikor so ga imeli do zdaj. Navdušenje kmetov za S. K. Z. pa je tako veliko, da je upanje, da bo kmalu vsa občina združena pod zastavo S. K. Z.

Poslanec Pišek v Studenicah.

V nedeljo dne 25. avgusta po sv. opravi imela je naša podružnica štajerske kmetijske družbe zborovanje.

Slučajno je prišel na zborovanje tudi naš vrli državni poslanec Pišek, katerega smo z navdušenjem sprejeli. Govoril je o raznih strokah gospodarstva: o živinoreji, umetnih gnojilih, o vrbarstvu itd. Prisrčno se zahvalimo g. poslancu za lepe in podučne besede, kateremu izrekamo popolno zaupanje.

Poslanec dr. Benkovič v Zagrebu.

Dne 22. avgusta se je vršil v Zagrebu shod hrvatske „Stranke prava.“ Poslanec Slovenske kmečke zveze je zastopal tamkaj državni poslanec dr. Benkovič, ki, burno pozdravljen, pozdravi skupščinarje v imenu „Slovenskega kluba“ (viharni živio-klici), koraj v imenu ogromne večine slovenskega ljudstva ter jim želi popoln uspeh pri njihovih posvetovanjih in sklepkih. Glede na stališče „Slovenskega kluba“ hrvaškemu vprašanju se govornik sklicuje na govor dr. Krekov, s katerim se on in celi klub popolnoma strinjata. Nazore, ki so tam izraženi, bo klub vsigdar z največjo energijo zastopal, posebno pa pri sklepanju avstrijsko-ogrske nagodbe branil ustavno stališče hrvaškega naroda brezobzirno in ramo ob ramo z zastopniki hrvaškega naroda iz Istre in Dalmacije. (Viharno odobravanje.) — Hrvaško vprašanje v svojem sedanjem stadiju je tudi življenjsko vprašanje za Slovence. Kar se tiče notranjih strankarskih razmer v Hrvatski, izjavlja govornik, da je stališče njegove stranke seveda to, da se vanje ne vmešava. Vkljub temu pa vidi on v stranki prava glavno zavetišče za obrambo hrvaških pravic, kar pove že ime stranke. Govornik želi, da bi Hrvatje našli kmalu tako stališče, iz katerega bodo lažje branili interese ljudstva, kakor dozdaj, cilj pa mora ostati vedno isti: politično in gospodarsko čisto neodvisna Hrvaška skupno s slovenskimi zemljami, kajti le v tem okviru in v tej zvezi bodo Hrvatje najlažje dosegli svoje ideale. (Viharno odobravanje.) Končno pozdravlja govornik skupščino kot najbližji sosed Hrvatske, zastopnik volilnega okra-

ja brežiškega in v imenu štajersko-kranjskega Posavja, kjer je slovensko-hrvaško zajedništvo čustvovanje poglavo globoke korenike vsled zgodovinskih skupnih dogodkov: bitke pri Sisku, kmečkega punta itd. in vsled neprestanega medsebojnega socialnega stika. (Zivahno ploskanje.) Govornik želi, da bi se ta čut skupno vedno bolj in več gojil ter negoval, kar bo on od svoje strani z vsemi silami podpiral. Da njegova želja ni prazna prevara, dokazujejo zadnji veliki izleti Hrvatov čez mejo, na drugi strani pa gravitiranje slovenskih sosedov proti Zagrebu. (Viharno pritrjevanje.) Govornik konča z željo, da bi jugoslovanska misel mogočno vzrasla in napredovala.

Govornika med viharnimi živio-klici vzdignejo na rame. Vsi poslušalci so bili od te prisrčne ovacije navdušeni in prevzeti. Videlo se je, da je zborovalcem nrd vse drago prijateljstvo slovenskega državnoborbovskega kluba.

Slov. krščansko-socialna zveza.

Slovenska nepolitična društva se združujejo v Slovenski krščansko-socialni zvezi. Društva iz vseh slovenskih dežel so v njej zastopana, za to pa so njeni občni zbori pravi vseslovenski shodi, slika Združene Slovenije.

Letošnji občni zbor Slovenske krščansko-socialne zveze se je vršil v Jesenicah na Kranjskem. Udeležilo se ga je tudi precej štajerov, bralno društvo v Dobrni pa je prišlo z zastavo. Vseh zborovalcev je bilo okoli 2000, med njimi tudi državni posl. dr. Krek, Pogačnik, Jaklič, Gostinčar in Demšar. Navdušenje na zborovanju za sveto stvar, za krščansko izobrazbo ljudstva je bilo veliko. Predsedoval je dr. Dermastia iz Gorice. V predsedstvu sta bila tudi dr. Hohnjec iz Maribora in Putrih iz Trbovelj.

Tovariš Podlesnik je poročal o telovadbi ter predlagal ustanovitev Zveze telovadnih odsekov.

Podpredsednik S. K. S. Z. za Štajersko g. dr. Hohnjec je poročal na skupščini S. K. S. Z. na Jesenicah na Gorenjskem o štajerski zvezi tako-le:

Namen S. K. S. Z. je izobrazba, omika in napredek slovenskega ljudstva. Tak namen brez dvojbe zasluži, da se ga vsi krepko poprimemo ter z združenimi močmi težimo po njem. Količnega pomena je izobraženost posebno dandanašnji, v dobi velikega napredka na polju znanosti, pred vsem prirodoslovnih ved, na polju elektrike, tehnike, prometa, ni še treba natančneje dokazovati.

Kulturni napredek že sam ob sebi zahteva, da se udeleže njegovih dobrin najširši ljudski krogi, sicer ostane privilegij (last) več ali manj številne kaste (vrste) olikancev, kar bi človeški družbi bilo v največjo škodo, ker bi nižje sloje še bolj odtujevalo višjim ter bi pomnoževalo proletarijat, ki v svoji organizirani omotici ne pozna drugega kulturnega ideala, kakor svoja socialistične utopije, katere ne morejo nobenega človeka osrečiti, ker so neizvedljive. Kot demokratje zahtevamo, da pride v občini, v dežli, v državi, v celem javnem življenju ljudstvo do tiste oblasti, ki mu pristojajo. Zato pa moramo dosledno težiti za tem, da se ljudstvo dovolj pouči in izobrazi, da more to oblast rabiti in izvrševati sebi v prid in v korist cele človeške družbe.

Več izobrazbe in poduka zahteva tudi gospodarski razvoj sedanjega časa. Naziranje onegapruskega funkerja, ki je rekel: Kmetu ni treba omike; za svoj pljug samo potrebujem 3 vole: dva, ki ga vlečeta, in

ene ga, ki gre za njimi, je dandanašnji le še načelo najhujšega socialnega reakcionarstva, ki se še potika po kotih ohole liberalne buržoazije. Naše geslo je: Čim več strokovnega znanja ima naš kmet, obrtnik, delavec, in čim večja je obenem tudi njegova splošna omika, tem večji bo tudi njegov gospodarski uspeh. Krščanski socialisti hrepenimo po reformi človeške družbe, ki sedaj stoka pod jarmom kapitalizma. Doseči moramo ta svoj cilj le s pomočjo vseh ljudskih krogov, ki morajo na samo poznati svoje gospodarske reve, kar ni težko, ker jih bridko čutijo, ampak morajo tudi vseskozi biti napolnjeni z zavestjo, da je spas človeške družbe edino le v kršč. soc. preosnovi. Koliko dela, poduka, izobraževanja pa se je treba v to svrhu!

Izobrazba tudi pospešuje vernost in moralnost. Ta stavek je za liberalca nerazumljiv, ker je vsak liberalca in radikalec prepričan, da se ravno z izobraževanjem med našim ljudstvom vedno bolj izpodmikajo tla katoliški veri, ali kakor se glasi v njegovem jargonu, klerikalizmu. Seveda, če pustimo, da taki možje z lesčerbo svoje liberalne laži-vede našemu narodu razsvetljajo možgane, se to tu pa tam na vse zadnje doseže. Mi pa smo preverjeni o resničnosti pesnikovih besed: Das halbe Denken führt zum Teufel, — Das ganze Denken führt zu Gott! (F. von Weber.)

Zato se nikdar ne obotavljamo podati našemu ljudstvu to, kar je moderna veda dognala pozitivnega, stvarnega in resničnega, s trdim zaupanjem, da resnica ne nasprotuje, temveč vodi k Njemu, ki je resnica in obenem življenje. Prava izobrazba mora tudi izobraziti voljo, ublažiti in urediti človeško stremjenje in hrepenenje, kar stori človeka bolj dovzetega za nauke krščanske vere in zapovedi krščanske morale. Posebno pri mladini je najprej očitna blažina moč prave krščanske izobrazbe, oziroma zle posledice, če se ji ta ne podaje. Saj skušnjava potrjuje, da pri mladini, ki je sama sebi prepuščena in brez znanja prelepih krščanskih in narodnih idealov, kaj rad zavlađa Bachus in verna mu družica gospa Venus, in da fantje po takih krajih ne poznajo plemenitejših zabave, nego da pod bojevito zastavo Martova preveliko življenjski sili dajejo duška v medsebojnom pretepanju in klanju.

Temelje izobrazbe polaga domača hiša in ljudska šola. Pravijo, da ljudska šola dandanašnji ni na višini, in to je izvestno za tiste kraje, kjer se poduk ne vrši v materinščini. Toda tudi najboljša šola ne more storiti vsega, in še to, čemur se človek priučil, lahko pozabi, če se mu z vajo ne ohrani živo v spominu. Zato so prijatelji ljudske izobrazbe uvideli, da treba nepopolno delo izpopolniti z nadaljevalnimi i strokovnimi šolami, s poljudnimi kurzi, z ljudskimi knjižnicami in z društvi.

O dobroti nadaljevalnih in strokovnih šol slovinci ne vemo povedati dosti. Naj si še toliko prosimo in zahtevamo, naša ljuba mati vlada si trdovratno zapira oči in maši ušesa, da nas ne vidi in ne sliši. Kar storimo za omiko ljudstva, moramo storiti iz lastne moči in z lastnimi sredstvi. Pripravno sredstvo so ljudske knjižnice, ki so pred kakim pol stoletjem na Angleškem in v Ameriki začela izobraževalno delovati in so potem svoje delovanje razširjale tudi po ostalih evropskih državah. Količnega vpliva so na vzgojo ljudstva, vidimo n. pr. iz tega, da v državah z angleškim občevalnim jezikom znašajo knjižna izposojila vsako leto po 40—50 milijonov, na Nemškem pa 4 milijone, najmanj seveda v tisti kraljevini, kjer vla-

stati kolar, temveč da je tičal neprenehoma za knjigami ter goslal po več ur zaporedoma.

Da je bil njegov sin prvi v šoli in da ga je učitelj hvalil na vse pretege in mu je celo obljubil, da bo smel v kratkem v cerkvi igrati, to je seveda dopadlo Vendelinu na tihem, toda vendar mu ni bilo po volji, da Ksaver ni imel več veselja za očetov posel in vedno govoril o študiranju, za katero mu je manjkalo tudi potrebnega denarja.

V svoji nevolji ni sprva niti opazil, kako se je prostor pred cerkvijo in tudi pokopališče vedno bolj napolnjevalo. Marsikateri je hotel pred blagoslovom še na grobih svojih ljubih pomoliti par očenašev.

V cerkvi so se oglasile veličastno orglje. V začetku ni imel mojster Vendelin ušesa za te krasne glasove, hotel je le počakati konec večernice, da se pogovori z Evstahom še nekatere posameznosti radi nekega dela za samostan, toda ko je stal tako nekoliko časa tukaj in so glasovi godbe prodirali vedno na novo v krasno pomladansko naravo, mu je postalo naenkrat tako čudno pri sreju.

Bilo mu je, kakor bi bile melodije glasovi, ki so mu govorili k srcu, glasovi od zgoraj, iz svetlih oblakov, ki so kakor procesije nebeških duhov plavale mirno na modrem svodu.

In tedaj mu je bilo, ko bi govoril nadzemski glas k njemu: Slušaj, Vendelin, godba je čudna umetnost, ona razume srca mehčati, kakor solnce vosek, in glasovi godbe, ki so posvečeni Bogu, naredijo pogosto najljubše čudeže.

In Vendelin se je spomnil besed priprostega Evstaha, da si je Katarina s svojo potrpežljivostjo ob strani svojega sitnega moža gotovo zaslužila nebesa. Da, le prepogosto je morala slišati od njega nezaslužen trde besede; posebno rado se je to zgodilo, če je upala pripomniti: Ksaver je preslab za rokodelstvo, on je prej sposoben za kakega učitelja, ker se tako rad uči in tudi tako krasno gosla. In

s to tiho srčno željo je mati Katarina zaspala v Gospodu.

Tako je mislil pri sebi, med tem pa se neprenehoma hudoval ter od časa do časa pogledal na ljudi, ki so prihajali v cerkev. V hiši božji skoraj ni bilo več prostora, mnogo jih je že stalo pred cerkvijo, kakor Vendelin, ki se še je vedno prepiral z usodo, toda vedno manj, kajti godba je vplivala tudi na njega in ga naredila prijaznejšega proti vsem, nad katerimi se je hudoval.

In potem mu je bilo, ko so orglje tako naprej donele, kakor bi slišal naenkrat Katrin glas: Glej Vendelin, tako se mu je zdelo, da sliši njen ljubi glas, ti ne smeš biti tako oduren. Bog je dal, Bog je vzjel; on naju je zvezal, on naju je tudi lahko ločil, toda ni storil tega za vedno, midva se bodeva videla zopet tam, kjer ni več ločitve.

Ali je to mogoče? Vendelinu je vdarjalo srce skoraj slišno. Kje in kedaj bodem te zopet videl, Katra?, je jecljal.

In potem mu je bilo, kakor bi klical angeljev glas: Gori med zvezdami, kjer prebiva dobri oče.

In potem se mu je zopet zdelo, kako sliši Katarino: Glej, Vendelin, bodi dober proti Ksavru, naj-nemu ljubemu, dobremu otroku. Če hoče na svojih goslih peti kakor ptič in se vzdigniti kakor škranček proti nebeški modrini, le ga pusti, ne zadržuj njegovega poleta!

Ne zadržuj njegovega poleta! — Vendelin se je prijel za srce, in on je tičal vedno roko na njem, ko je že odzvenel zadnji glas orgelj in so ljudje že večji del zapustili cerkev ter se razgubili na vse strani.

In Vendelin se je stal na istem prostoru, ko se je že bližal cerkvnik, da zapre cerkvena vrata. Tedaj je opazil Evstah Vendelina, ter ga potrkal prijateljsko na ramo.

Vendelin je pogledal kvišku, kakor bise vzdramil iz spanja. Evstah, je dejal, o tem sem ja hotel

govoriti! Je že mogoče konec? je vprašal, kakor bi obžaloval, da ne sliši več Katarine govoriti mu na srce, ali boljše, da ne sliši godbe.

No, saj vidite, da je prišel mojster Mihael že iz kora, je odvrnil Evstah smehljaje.

Mojster Mihael, je odvrnil Vendelin, še vedno kakor v sanjah, tudi jaz sem srečal o neki priliki nekega mojstra Mihaela, na katerega sem tekem časa, sam ne vem zakaj, pogosto mislil. Kdo je mojster Mihael, in kje je?, je vprašal in se ozrl naokrog.

Mojster Mihael je nadškofijski godbeni ravnatelj, je odvrnil Evstah, ponosen na to, da so imeli pri Sv. Petru tako izvrstno godbo.

Vendelin je pogledal slavnega mojstra, ki je prihajal od cerkve, natančneje. Njegov pogled ga ni varal: Ta mojster Mihael je bil ravno isti mojster Mihael, katerega je srečal pred desetimi leti zunaj na prašni cesti, in zgledal je skoraj še vedno tako mladeniško čilo, kakor pred desetimi leti, ko ga je videl prvokrat.

Samo z enim pogledom je pogledal mimo korakajoči mojster Mihael Vendelina, in tudi njemu se je zdelo, da pozna to skoraj velikansko postavno kolarjevo. Samo tega ni vedel takoj, kam se naj prestavi v duhu, da se spomni prvega srečanja.

Ko pa je Vendelin vzdignil klobuk, popolnoma zmešan in zoper svojo navedb ponižno, tedaj je stopil mojster Mihael k njemu, mu pomolil obe roki ter dejal: Bog z vami, mojster Vendelin, dolgo je že tega, kar sva se videla! Nisem pozabil usluge, ki ste mi jo izkazali pred desetimi leti.

Takoj se je spomnil dogodka na prašni cesti, in ko je prišel Vendelin nekoliko k sebi, dala je beseda besedo, in kmalu je vedel Mihael, kaj je tičalo Vendelina, namreč: da njegov sin noče postati kolar, temveč da hoče študirati in da še zraven hoče postati muzikus.

(Dalje prihodnjik.)